

1. Звіт про виконання Державного бюджету України за 2017-2019 рр. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu> (дата звернення: 11.04.2020).

2. Інформація щодо виконання Державного та Зведеного бюджетів України за 2019 рік. URL: <https://mof.gov.ua/uk/previous-years-budgets> (дата звернення: 11.04.2020).

Захарків Микола Іванович

студент 1 курсу ОС «магістр» факультету фінансів та обліку, ТНЕУ
Науковий керівник – д.е.н., професор Кізима Т.О.

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ

В сучасних умовах трудова міграція слугує важливим ресурсом розвитку країн світу. Відтак пріоритетним завданням у нинішніх вітчизняних реаліях є виявлення напрямів максимізації позитивних ефектів від цього явища та зведення до мінімуму його негативних наслідків.

Метою дослідження є аналіз основних соціально-економічних наслідків зростання масштабів зовнішньої трудової міграції з України у контексті її впливу на економіку держави.

За твердженням фахівців, якщо у 2012 р. на тимчасові заробітки за кордон протягом найближчого року планували поїхати 5,3 % українських громадян, то у 2018 р. такі наміри висловили 14,6 % опитаних. Серед останніх переважали чоловіки (17,9 % порівняно із 11,8 % жінок) і молодь (22,5 % серед респондентів віком до 30 років планували поїхати за кордон протягом найближчого року). Ситуація, коли кожен п'ятий молодий українець має намір працевлаштуватися за кордоном, свідчить про кризу внутрішнього ринку праці, а також загрожує утриманню зростаючої кількості пенсіонерів [1].

Однією із причин цього явища стало різке зниження рівня життя населення. Так, середня заробітна плата у 2018-2019 рр. становила 314 дол. і 381 дол. Відповідно; до того ж, троє з чотирьох українців не мали достатньої можливості знайти роботу у своєму населеному пункті [2, с. 140]. Відтак, особливо після отримання Україною безвізового режиму,

кількість трудових мігрантів значно зросла, а найбажанішими країнами для зовнішньої трудової міграції стали Польща, Німеччина та Італія.

Зростання надходжень від трудових мігрантів упродовж останніх років теж відбувалося досить швидкими темпами. Якщо у 2017 р. надходження від зовнішніх трудових мігрантів до України, за даними НБУ, становили 9,3 млрд. дол., то у 2019 році - уже 12 млрд. дол. (або 7,6% ВВП), з яких 20% надійшли неформальними каналами [3].

Тож можемо стверджувати, що для владних структур зростання обсягів грошових надходжень від зовнішніх трудових мігрантів має принаймні два позитивні наслідки: це дозволяє суттєво зменшувати соціальну напруженість у суспільстві в умовах різкого зниження рівня життя населення і, одночасно, пропагувати позитивні наслідки євроінтеграції для України.

За твердженням фахівців, трудова міграція є негативним явищем для економіки України у довгостроковій перспективі, однак для платіжного балансу зростання обсягів коштів, що надходять від зовнішніх трудових мігрантів, позитивно впливає на валютний ринок [4]. Проте залежність держави від переказів коштів зовнішніх трудових мігрантів, безумовно, свідчить про вразливість національної економіки до коливань на світовому ринку праці.

О. Кваша зазначає, що грошові валютні перекази українських трудових мігрантів збільшують платоспроможність окремих категорій громадян і, як наслідок, збільшують сукупний попит на окремі товари і послуги, що слугує джерелом розвитку відповідних галузей; грошові перекази мають порівняно стабільний характер, на відміну, скажімо, від прямих іноземних інвестицій; вони покривають дефіцит торговельного балансу країни та слугують надійним джерелом покращення соціально-економічного становища домогосподарств [5, с. 539].

Слід акцентувати, що зростання масштабів зовнішньої трудової міграції створює і суттєві проблеми для розвитку підприємництва в Україні. Так, за даними опитування EY Ernst&Young People Advisory Services [6], у 2017 році 56% компаній стикалися зі складнощами у підборі персоналу. Під кінець 2017 р. суттєво зросла плинність кадрів: 53% тих, хто звільнився за власним бажанням, як причину вказували саме трудову міграцію за кордон. У 2018 р. 69% опитаних компаній вважали, що проблема трудової міграції буде серйозно впливати на їхню діяльність у

наступні 3 роки, 43% компаній мали труднощі із залученням та утриманням співробітників в Україні через трудову міграцію, 28% компаній передбачали ризики через трудову міграцію у майбутньому.

Важливо зазначити, що одним із кроків для покращення співпраці з мігрантами стало створення, за ініціативи МОМ, у 2019 році проекту «1+1», який має на меті підтримку громад з високим рівнем економічно спричиненої зовнішньої міграції, а також працівників-мігрантів та членів їхніх сімей шляхом співфінансування проектів створення та розвитку бізнесу, що є вагомим кроком у співпраці із трудовими мігрантами [7].

Таким чином, ситуація щодо міжнародної трудової міграції в Україні відображає типові для більшості держав проблеми, які пов'язані, насамперед, із високим рівнем безробіття та низькою заробітною платою.

Література:

1. Бабенко М. Країна без працівників. Чому українці масово виїжджають за кордон. URL: <https://news.finance.ua/ua/news/-/423173/krayina-bez-pratsivnykiv-chomu-ukrayintsi-masovo-vuyizhdzhayut-pratsyuvaty-za-kordon> (дата звернення: 20.03.2020).
2. Петрушина Т., Соколовський І. Соціологічні показники стану ринку праці України: актуальні проблеми та виклики. Українське суспільство: моніторинг соціальних змін: зб. наук. праць. Вип. 6 (20). Київ: Інститут соціології НАН України, 2018. С. 139-147.
3. Огляд приватних грошових переказів в Україну. URL: https://bank.gov.ua/files/ES/Perekaz_u.pdf (дата звернення: 21.03.2020).
4. НБУ очікує надходження 11,5 млрд. від заробітчачан. URL: <https://nv.ua/ukr/biz/economics/nbu-ochikuye-nadhodzhennya-11-5-mlrd-vid-ukrajinskih-zarobitchan-2490864.html> (дата звернення: 21.03.2020).
5. Кваша О.С. Зовнішні міграційні процеси трудових ресурсів: фактор, стан та наслідки для України. *Економіка і суспільство*. 2017. № 10. С. 535 – 540.
6. EY Ernst&Young People Advisory Services. URL: https://www.ey.com/en_us/workforce (дата звернення: 20.03.2020).
7. Міграція та розвиток МОМ. URL: <https://iom.org.ua/ua/migraciya-ta-rozvytok> (дата звернення: 20.03.2020).